

POVIJESNO–TEOLOŠKI SIMPOZIJ: KATOLIČKA CRKVA U BOSNI I HERCEGOVINI U 19. I 20. STOLJEĆU

Marko ORŠOLIĆ

U prostorijama Nadbiskupske teologije u Sarajevu održan je 1. i 2. srpnja 1982. godine veoma uspio povijesno-teološki simpozij o katoličkoj Crkvi u BiH u 19. i 20. stoljeću.

Ovo je treći poslijeratni simpozij s „crkvenog područja” u BiH. Prvi je obrađivao crkvenu tematiku predturskog i turskog razdoblja, a održan je u Franjevačkoj teologiji u Sarajevu 1978., drugi je obrađivao tematiku poslije prvog svjetskog rata, a održan je u samostanu u Jajcu 1980., dok se ovaj treći bavi vremenom između jednog i drugog. Prava vrijednost ovih simpozija kao i njihova važnost su tim veće što su materijali s prva dva već objavljeni, a uskoro će biti publicirani prilozi i diskusije i s trećeg simpozija. Organiziranje simpozija je vezano za određene prigode: 500. godina smrti franjevačke trećoredice bosanske kraljice Katarine, 100. godina od rođenja fra Josipa Markušića i 100. godina od ponovnog uspostavljanja redovite crkvene hijerarhije u BiH.

Simpozijima je uz stručnjake prisustovao veći broj nestručne publike, tako da su oni, promatrano s aspekta „sudionika”, više ličili na seminare, pa ni diskusije nisu bile dovoljno kritički intonirane kako bi se postigao još viši stupanj znanstvenosti.

Prema pozivima za simpozij trebala su biti održana slijedeća predavanja:

Apostolski vikarijat u BiH u 19. stoljeću (dr Petar Vrankić), *Trebinjska biskupija u 19. stoljeću* (Ivica Puljić), *Ponovna uspostava redovne hijerarhije u BiH 1881.* (dr Đuro Kokša), *Dr Josip Stadler kao vrhbosanski nadbiskup (prema rimskim izvorima do 1903)* (mr Petar Babić), *Odnosi između Strossmayera i Stadlera* (dr Andrija Šuljak) *Ekumenska djelatnost nadbiskupa Stadlera* (dr Juraj Kolarić), *Dr Josip Stadler – profesor filozofije i pisac filozofskih udžbenika* (dr Ivan Strilić), *Osnutak i razvoj Družbe služavki Malog Isusa*, (Maneta Mioč), *Nadbiskup Stadler i austrijska vlada*, (Josef Haltmayer), *Pitanje autonomije katolika u BiH nakon aneksije* (dr Rüdiger Malli), *Franjevačka provincija Bosna Srebrena od 1881. do 1918.* (dr Ignacije Gavran), *Uloga isusovaca u formiranju dijecezanskog klera u BiH* (dr Predrag Belić), *Prvih stotinu godina banjalučke mjesne Crkve* (dr Anto Orlovac), *Mostarsko-duvanjska i trebinjska biskupija od Buconjića do Čule* (dr Marko Perić), *Pastoralno-prosvjetno i političko-karika-*

tivno djelovanje hercegovačkih franjevaca od 1878. do 1918. (dr Andrija Nikić), *Religioznost katolika mostarsko-duvanjske biskupije – sociološki vid* (dr fra Jozo Vasilj), *Služba biskupa u mjesnoj Crkvi* (dr Rudolf Brajčić), *Redovnička egzempcija i pastorizacija u okviru mjesne Crkve* (Hrvoje Hadžić), *Provedenost i provodivost II vatikanskog sabora u vrhbosanskoj metropoliji* (dr Mato Zovkić).

Malli i Belić nisu svoje tekstove čitali, a Haltmayerov tekst teško može izdržati znanstvenu kritiku. Kao diskutant bio je najzanimljiviji i najtemeljitiji dr Đuro Basler. Veoma su temeljiti bili historiografski prilogi Đure Kokše, Ignacija Gavrana, Andrije Šuljka i Pere Orlovca, kao i više teološki ekskurzi Rudolfa Brajčića, Mate Zovkića i Hrvoja Hadžića.

Simpozij je ponovo postavio neka još neriješena pitanja onoga vremena, dao izvjestan doprinos njihovom razrješavanju, ali njegov osnovni nedostatak sastoji se u činjenici da pokrajinsku Crkvu nije shvatio a kamoli tretirao kao narod Božji, pa se zadržao isključivo na važnosti „gornjeg sloja”. Orlovac i Malli, donekle i Kolarić, predstavljaju iznimke koje bi trebale služiti za primjer u daljnjim istraživanjima i znanstvenim obrađivanjima naše često slavljeničko-prigodničarski i obranaški obojene crkvene historiografije, a ne kao potvrda konstatacije u smislu da „iznimke potvrđuju pravilo”.

U cjelini gledano, simpozij je uspio jer su sudionici dovoljno znanstveno kritički pristupili zadanoj problematici, a i obrađivali su je dosta akribično. Preostalo bi nam još da postavimo i ostala tako važna pitanja za život katoličke Crkve za vrijeme austro-ugarske okupacije u BiH i na njih damo odgovore.